

RES
CHAMPIONS
LEAGUE

NAGYPÁLI
TELEPÜLÉSKÉPI ARCULATI KÉZIKÖNYV

TARTALOMJEGYZÉK

1. Köszöntő 3
2. Nagypáli bemutatása 4
3. Örökségünk 12
4. Eltérő karakterű településrészek Nagypálin 20
5. Építészeti útmutató 28
 - Lakóterületek*
 - Egyedi felhasználású területek*
 - Gazdasági területek*
 - Szőlőhegyi területek*
 - Beépítésre nem szánt területek*

 - Homlokzatképzés*
 - Nyílászárók*
 - Anyaghasználat*
 - Színdinamika*
 - Kerítések, támfalak, kapuk*
 - Részletképzés*
 - Hirdetések, reklámtáblák*
 - Kert, előkert, növényzet*
 - Utcák, terek*
 - Ajánló felszín feletti berendezések, műtárgyak elhelyezésére*
6. Követendő példák 58

KÖSZÖNTŐ

A falu a középkor óta a magyar településszerkezet leggyakoribb eleme. A falurendszer azonban mindig alakult, módosult. Múlt századunk közepén a magyar gazdaságban és társadalomban olyan alapvető változások sűrűsödtek össze, melyek hatása a falunak nemcsak külső képét, hanem egész belső szerkezetét, az ott lakók életmódját is gyökeresen átformálta. Az életmód változásának szemmel látható megnyilvánulási formája a falusi építkezés, a lakáskultúra átalakulása. A régi paraszttörvények szerint a ház helyi anyagokból készült, és beosztását szigorúan a szükségletek szabták meg. A falusi háztartások felszerelése ma már alig marad el a városiakétól, de az ellátási gondok, a szegényesebb üzlethálózat és a gyengébb infrastruktúra miatt minden egy kicsit késik, átalakul. Érthetjük ezt térben és időben egyaránt. Ennek köszönhetően sokszor letisztul, egyszerűsödik, vagy éppen torzul mindaz, amit az ember utánnzással meghonosít saját környezetében, elszakadva generációk örökségétől.

Ebben a helyzetben a legfontosabb érték az identitás és a közösség. Hiszen a házak is lehetnek eltérőek egymástól, különböző korúak, állapotúak vagy tömegűek, de harmóniát csak egységes rendezésv alapján áraszthatnak településléptékben. Nem az egyformaság és a tipizálás hozza el a várt rendet, de illeszkedési elvek nélkül könnyen rivalizálhatnak még a leggazdagabb szomszédok is egymás és környezetük kárára. Organikus továbbépítés során tekintettel illene lennünk egymásra

2

NAGYPÁLI BEMUTATÁSA

FIATALODÓ FALU

Nagypáli a Dunántúl délnyugati részén, Zala megyében, a megyeszékhelytől 9 km-re fekvő település. Szomszédai nyugatról Kispáli, keletről Egervár, északról Lakhegy, dél felé pedig a legközelebbi település Zalaegerszeg.

A Közép-Zalai-dombság vonulatai, a Göcsej és a Kemeneshát között terül el, enyhe lejtésű dombháton. A település lakossága a térségben szinte egyedülállóan folyamatosan nő, kedvező elhelyezkedésének, és az átgondolt településfejlesztési stratégiáknak köszönhetően. A város közelsége és falu jó híre idevonzza a nyugalomra vágyó családokat.

A TELEPÜLÉS TÖRTÉNETE

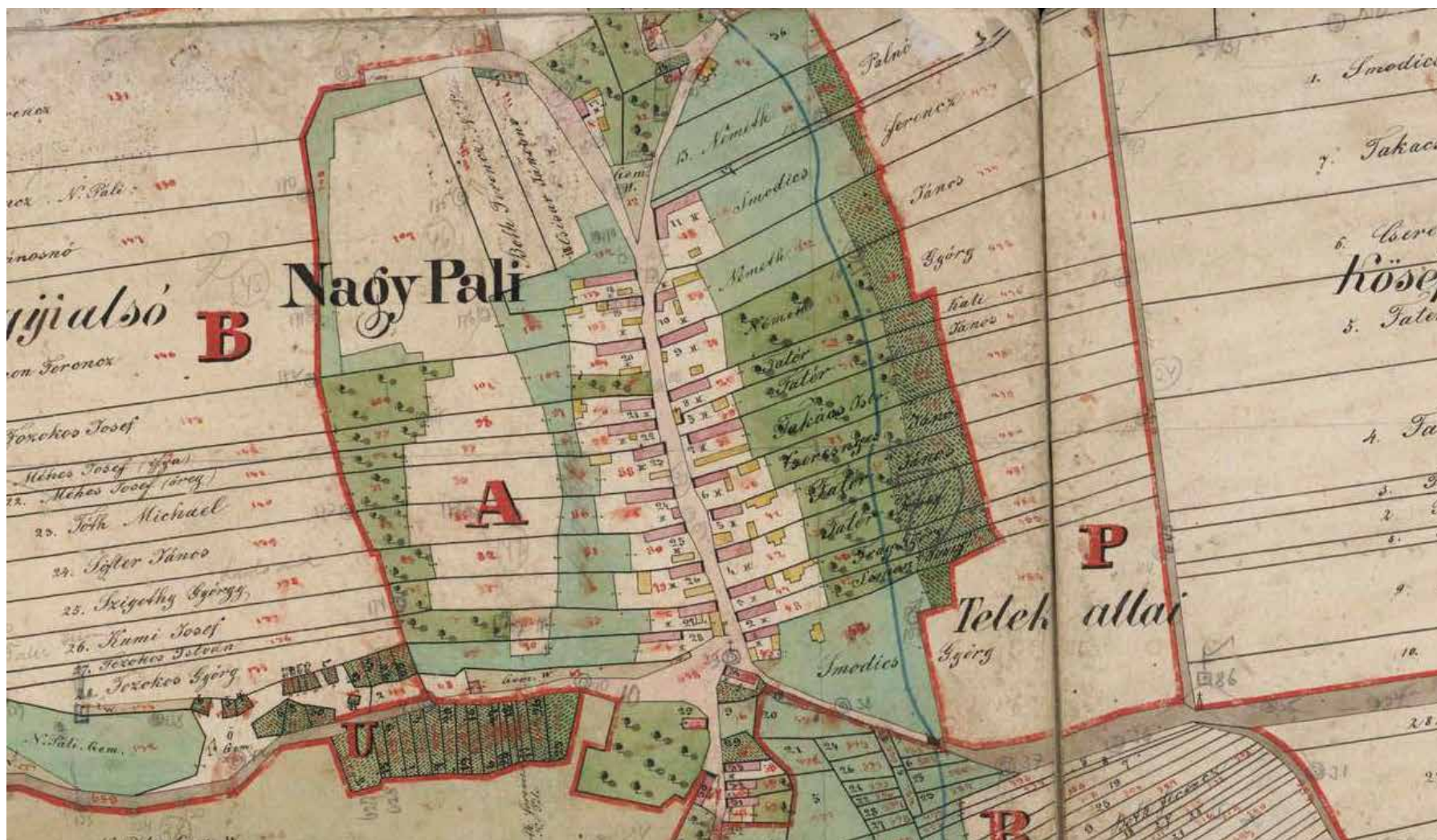
Nagypáli területén őskori leletek is kerültek elő, az állandó megtelepedésre utaló első nyomok az avar korból származnak. Nagypáli első említése 1305-ből származik: egy oklevél két helyben lakó nemest említ. A következő évszázadokból kevés adatunk van a faluról. A XVIII. századtól szaporodnak meg a források: szőlő nélküli paraszti falu képe bontakozik ki előttünk, ekkor már részben a Festetics család a település birtokosa.

A XIX. század végén jelentős növekedésnek indult. 1896-ben épült a nagyjából 300 lelkes falu temploma Simon Ferenc és Horváth Rozália alapítványából. A templom felszentelésén részt vehetett az ekkor 12 éves Strobel Zsigmond Simon, aki Kisfaludy Strobl Zsigmond néven lett ismert szobrászművész. Édesapja volt a tanító Nagypáliiban, ő is édesapjától tanult, és első, szobrászattal kapcsolatos emlékei is a faluhoz kötődnek. A megye indította el a pályán: Zala megye ösztöndíjával tanult Bécsben még a világháború előtt. Az ő nevéhez kötődik a budapesti Szabadság-szobor, de a Hősök-terén álló pantheon Kossuth- és Rákóczi-alakját is ő készítette. Nagypáliiban utca van elnevezve róla, a közösségi ház falán pedig emléktábla emlékezik meg az európai hírű szobrászról.

A 20. század közepén készült fotók tanúskodnak a falu gazdálkodó létformájáról. A lakóházak mögött gazdasági épületek, pajták állnak, a szőlőhegyen pedig préházak, pálinkafőző épületek sorakoznak. Az épületek helyi, természetes építőanyagok felhasználásával épültek, legtöbbször borona, vagy favázás falszerkezettel és zsúpfedéssel. Ma ezen házak közül már egyet sem láthatunk régi formájában, de a település legrégebbi utcája, az Arany János út őrzi a korábbi, gazdálkodási igényeknek megfelelő szalagtelkes, oldalhatáron álló beépítési módot.

A két világháború között a falu lakossága elérte a 400 főt. A nagypáli családok kisebb birtokokon gazdálkodtak, ebben az időszakban alig találunk még olyan családot a faluban, akik nem mezőgazdaságból élnek. Aktív közösségi élet zajlott az iskola és a templom körül: énekkar és színjátszó csoport jött létre, a mindennapokról pedig a községi bíró, Sifter Gyula életrajza ad bővebb útmutatást.

A II. világháború alatt több falubeli is harcolt a fronton, a hősi halottaknak a falu közepén álló oszlop állít emléket, a frontra vitt leventékre pedig emlékkő hívja fel a figyelmet. A front átvonulása gyorsan ment végbe, a falut nem bombázták, de a kijárási tilalom idején egy idősebb falubelit lelőttek. A háború után földosztás volt, bevezették a villanyvilágítást és több helyen a vízvezetékét.

A lakosság bekapcsolódott az 1956-os forradalomba is. Október 28-án a kispáliakkal közösen szerveztek tüntetést, mely során a községi könyvtár kommunista kötődésű könyveit semmisítették meg, és megalakult a Forradalmi Tanács is. Ennek az időszaknak állít emléket az Arany János utca melletti emlékkő.

Lakosságszámot tekintve a falu az 1960-as évektől élte át a legnagyobb válságát a XX. század során. A Béke TSZ megalakulása utáni években csökkenni kezdett a népesség, sokan költöztek be a közeli Zalaegerszegre és lettek ipari munkások. 1970-ben megszűnt a településen az iskola, Nagypáli pedig Kispálival együtt Nagykutas társközsége lett. Mindennek ellenére aktív maradt a közösség élet: tűzoltó egyesület jött létre, 1968-ban pedig egy 80 fős mozi is átadtak.

A rendszerváltás után az alig kétszáz fős település új utat talált: a megújuló energia és a fenntarthatóság irányába indult el. Nagypáli az egyik első olyan falu volt, ami a megújuló energia felé fordult. A XXI. század elején új, amerikai stílusú városrész jött létre a faluban, kitüntetések, díjakat kapott a település, a lakosságszám pedig kevesebb, mint két évtized alatt közel a duplájára nőtt.

A MEGÚJULÓ ENERGIÁK

A település fejlődését az elmúlt években egy határozott, megújuló energiákra épülő koncepció határozta meg. A Zöld Út programban való részvétellel Nagypáli fejlett európai településsé való fejlődést tűzte ki célul. Az ökológikus szemlélet a falu fenntartásának, az ipari, gazdálkodási tevékenységek és a turizmus fejlesztésének is alapjává vált.

A megújuló energiákhoz kapcsolódóan sok új épület, építmény létesült, melyek átfomálták a település hagyományos falusias arculatát. Napelem park, szélérőmű létesült, az új intézmények energiatakarékos kialakítással épültek, és több háztetőn láthatunk napelemet, napkollektort.

A település több elismerést is kapott céltudatos településfejlesztési munkájáért, többek között az országgyűlés Fenntartható Fejlődési Bizottságának elismerését és az Európai Falumegújítási verseny első helyezését.

SZAKMAI ÉS EGÉSZSÉGTURIZMUS

A település kijelölte a turizmus fejlődési irányait is, melyekhez kapcsolódóan több új épület is létesült a településen.

Az egészségturizmus a helyi termékek előállításával indult el. Ehhez kapcsolódóan gyümölcsfeldolgozó üzem épült, melyben bogyós gyümölcsökből – feketeszeder, feketeszőlő, bodza, áfonya, berkenye, fekete ribizli – készítenek gyümölcslevet, lekvárt. A falu 200 hektáros gyümölcsösében alma, kajszibarack, és cseresznyefa terem. Ezekből termelői lekvár, pálinka készül, gazdagítva a helyi termékek piacának kínálatát.

A megújuló energiákhoz kapcsolódóan szervezett találkozók, konferenciák sok új kapcsolatot hoztak a falunak. E rendezvényekre létesült az innovációs ököcentrum és konferenciateremmel, apartmanlakásokkal ellátott turisztikai központ. A szakmai események mellett több egyéb rendezvénynek is helyszíne, gazdája Nagypáli. Ilyenek a nemzetközi hőlégballon találkozó, és nemzetközi solymásztalálkozó, vagy a zalai kolbászfesztivál.

3

ÖRÖKSÉGÜNK

Nagypáli számos olyan építészeti örökséggel rendelkezik, melyek a település múltját őrzik. Ezen örökségek megóvása és karbantartása fontos ügy, mivel ezek a település értékét növelik, az itt élők környezetét gazdagítják.

- katolikus templom
- keresztek, Mária-szobor
- értékes egyéb építmény

RÓMAI KATOLIKUS TEMPLOM

Nagypáli temploma az Arany János utca legmagasabb pontján áll, a település szinte minden részéről látható. 1896-ban épült Simon Ferenc és Horváth Rozália adományából. Az egy homlokzati tornyos, sokszögű szentélyzáródású, egyhajós kis templomnak a 20. század végére jelentősen leromlott az állapota. 2002-ben kezdődött meg a templom felújítása, melyhez a szombathelyi megyés püspökség és Nagypáli önkormányzatának támogatása mellett a lakosok nagy értékű társadalmi munkával és anyagi segítséggel járultak hozzá.

BORONAFALÚ PINCE REKONSTRUKCIÓJA

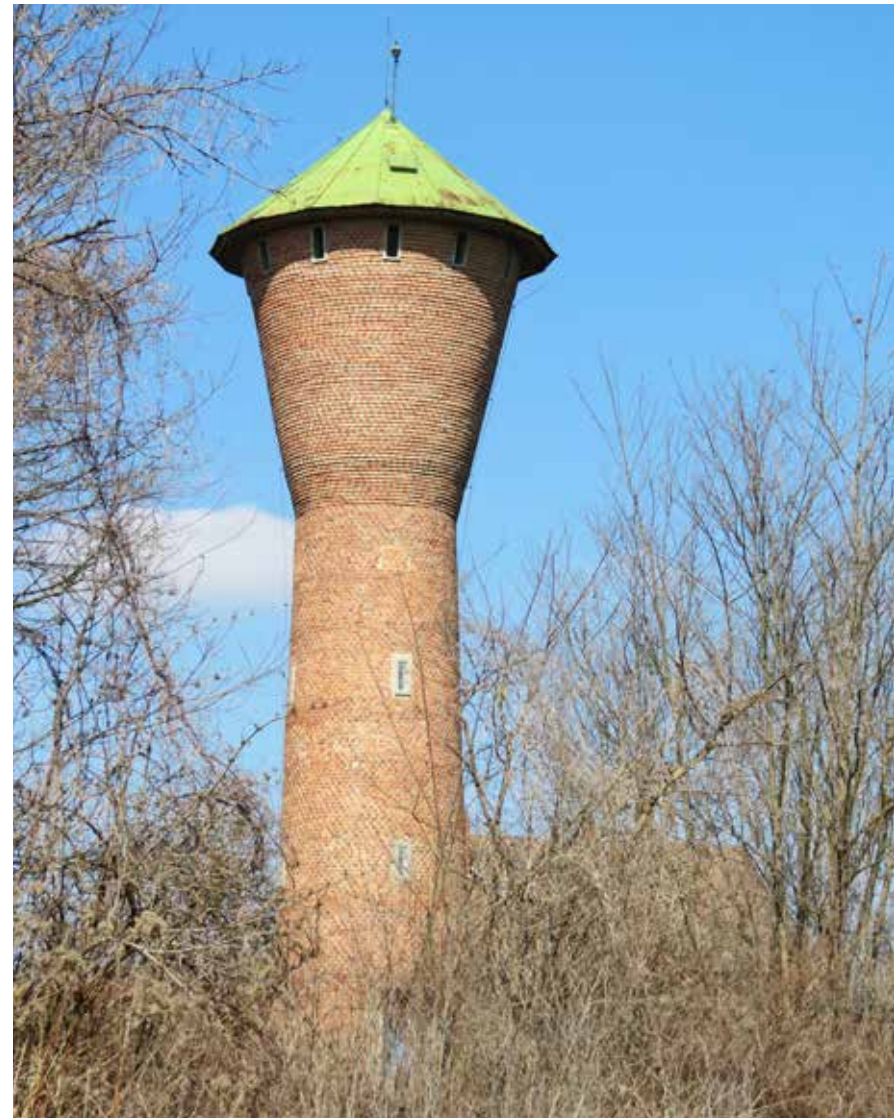
A tájegységen korábban jellemző boronafalas építési módot a szőlőhegy egy-egy pincéje őrzi még. A régi építési mód bemutatására egy szőlőhegyi pince rekonstrukcióját készítették el. Az épület az ökológikus témakertben áll, a Kettősi szőlőhegyen. Az épület mellett fedett kemence is épült. Az új préház borkóstolók, társasági összejövetelek helyszíne, és egyben emlékállítás a múltnak. Az épületek köré őshonos magyar gyümölcsfák és szőlőültetvények kerültek, az építészeti örökség mellett a hagyományos szőlőhegyi kertet is bemutatva, mely jó példaként szolgálhat a szőlőhegyre újonnan érkezőknek.

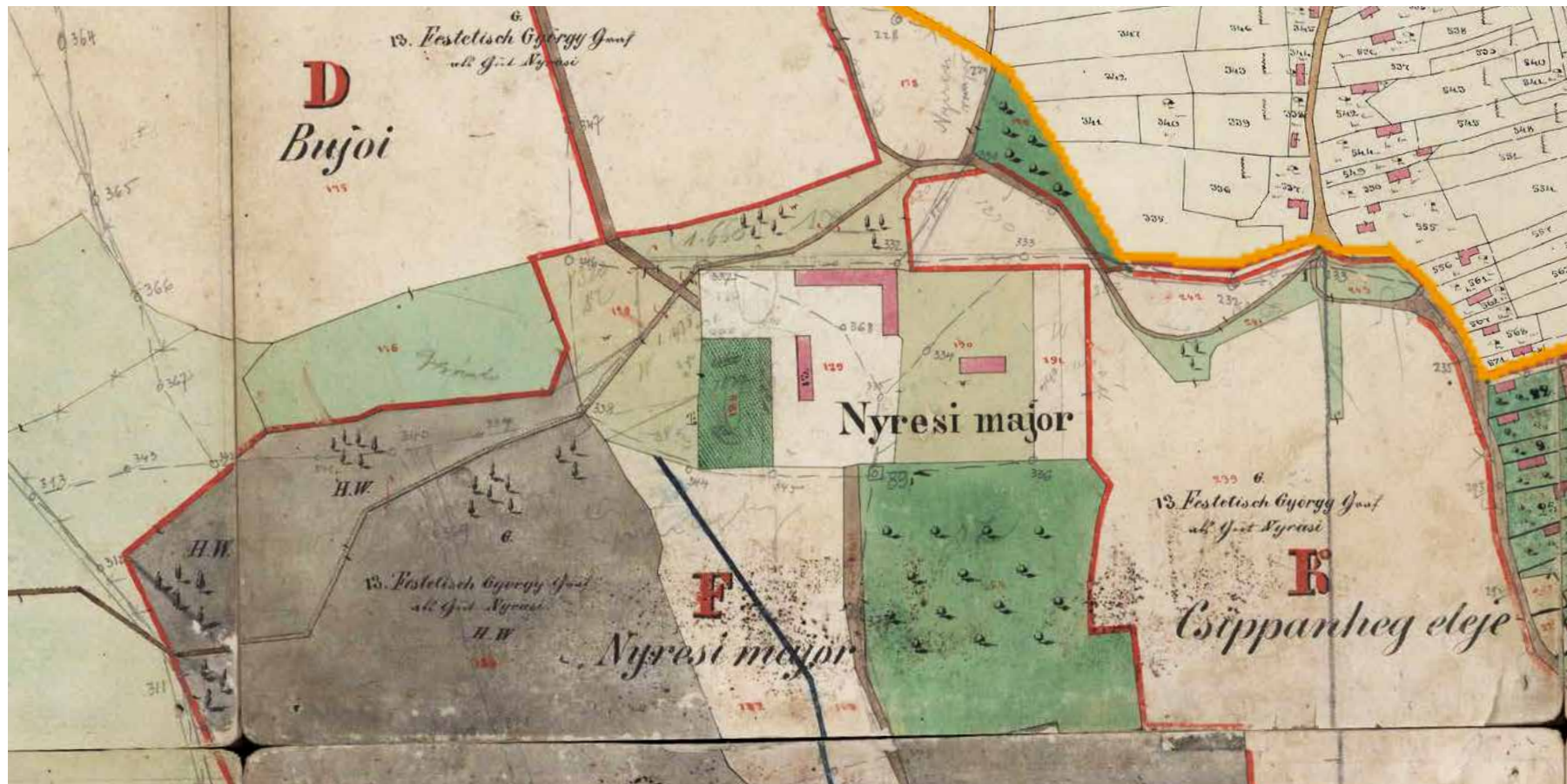

VÍZTORONY

A téglabuzogány típusú víztornyokkal Magyarország sok táján találkozhatunk – Somogy, Vas, Csongrád, Pest, Nógrád, Heves, Borsod-Abaúj-Zemplén, Szabolcs-Szatmár-Bereg, és Fejér megyékben is találhatunk hasonló mintára épült téglatornyokat, Magyarország víztornyainak adatbázisa szerint összesen 23 db-ot.

Nagypáli víztornya a temető mellett áll. A falu látképének jellegzetes pontja a környező épületektől eltérő alakja, és feltűnő magassága miatt. Az építmény jó állapotú. A tömör téglafalak helyenként egy-egy üvegtégla szemen keresztül engedik be a fényt.

MAJORSÁGOK

A majorságok olyan mezőgazdálkodási központok, melyekbe egy nagyobb gazdaság, mezőgazdasági üzem és a hozzá tartozó földek tartoznak. Gazdasági épületek (istállók, magtárak) és más építmények, esetleg lakóházak találhatóak ezeken a jellemzően külterületi telkeken. Nagypáli településhez tartozóan egy ilyen központ működött, a 19. századtól, a Nyíresi major.

NYÍRESI MAJOR

A Nyíresi major Nagypáli lakóterületeitől északra, a Kettősi szőlőhegy mellett terül el. A település 1858-as kataszteri térképén már felfedezhetőek a területen álló gazdasági épületek kontúrjai. Az egykori 3 tagú épületegyüttesből ma csupán egy áll.

Az épület a nagyméretű, téglaszerkezetű magtárak egy példája. Ez a típus gyakori volt Magyarországon, korábban szinte minden falu határában találkozni lehetett hasonló gazdasági épülettel. Megmentése, felújítása egy barnamezős beruházás keretében valósulhatna meg.

KERESZTEK

A település lakott részein, a szőlőhegyen és a külterületek határában is találkozhatunk keresztekkel. Az egyedi, kőből faragott alkotásokat a falubeliek általában hálából állították.

Egy különlegesen szép feszület található a Kettősi-szőlőhegyre vezető út mentén, melyen Krisztus alakja alatt János, Mária és Mária Magdolna alakja is szerepel. A keresztet Keresdi István és felesége, Tóth Katalin állíttatták 1920-ban.

A lakóterületet északnyugati irányban elhagyva, a nagy területű gyümölcsös mellett áll ez a feszület, Krisztus és Mária alakjával. Az állítás éve már nem leolvasható, de azt megtudhatjuk egy bevésett feliratból, hogy 1936-ban Simon István és felesége újjátették fel.

A település központjában, a körforgalom mellett áll ez az Traj György és Ganzó Julianna által állíttatott feszület. A Keresztre feszített Jézus alakja alatt Mária is megjelenik. Az emlékmű szobrai tagozatai kidolgozottak, a talapzat feliratát pedig profilozott díszítő keretezés veszi körül. A részletképzés gazdagsága igényes készítő mesterről tanúskodik.

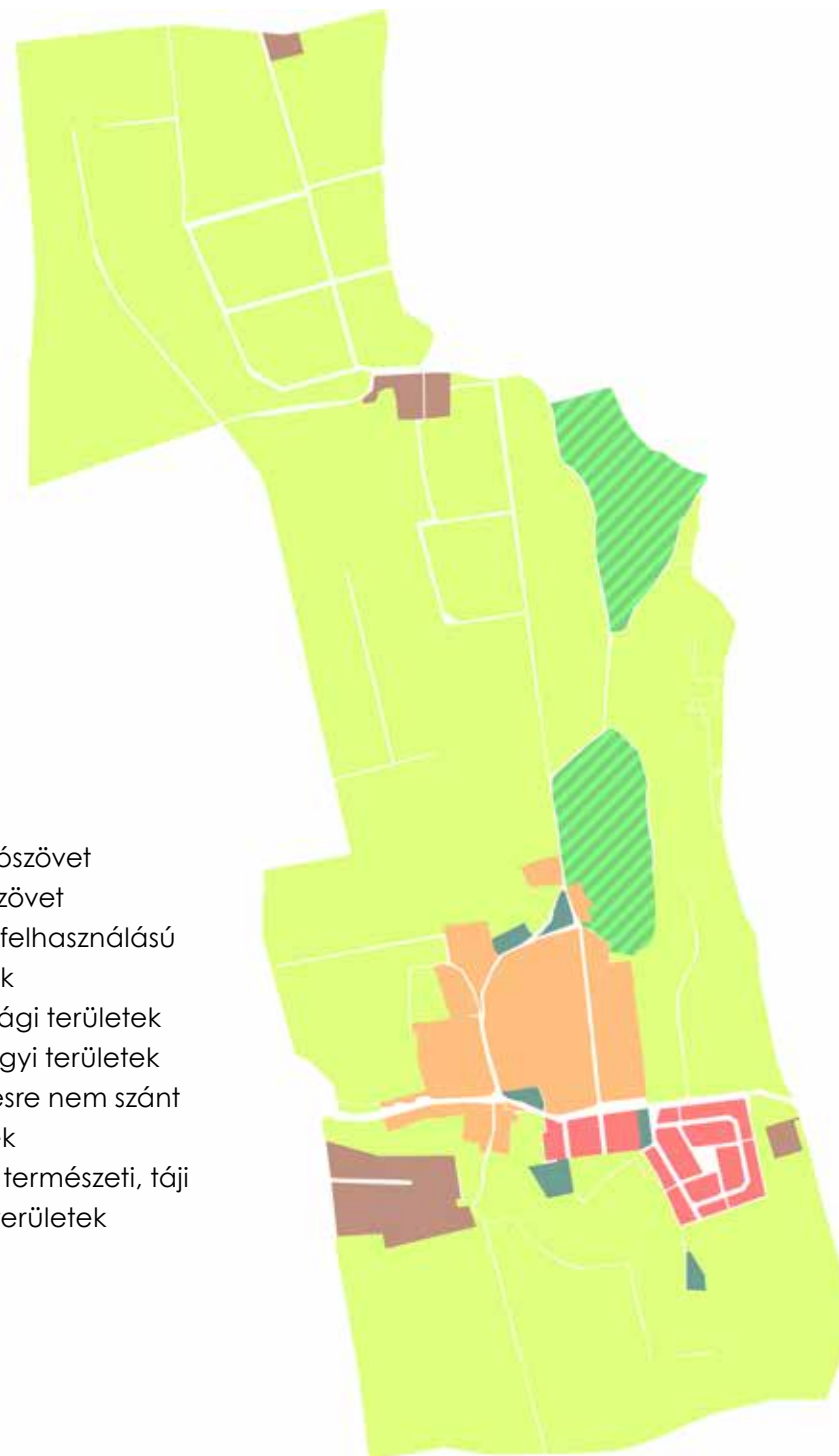
ELTÉRŐ KARAKTERŰ TELEPÜLÉSRÉSZEK

Telekvásárláskor, leendő otthonunk megtalálása előtt érdemes messzebből kezdeni, megismerni Magyarország tájegységeit, azok jellegzetességeit, természeti képeit. Kiválasztva a nekünk tetszőket, ellátogatni városokba, falvakba. Ha már tudjuk, mely települések keltették fel figyelmünket, mielőtt telket vásárolnánk, keressünk fel egy építész, aki nekünk szimpatikus munkamorállal dolgozik. Vele együtt nézzük ki a végleges telket, meglévő házat. Számos olyan adottsággal, tulajdonsággal rendelkeznek a telkek, porták, melyekhez később nekünk kell idomulnunk. Ilyen a tájolás, a benapozás kérdése, a beépítési módja, és még sok tényező. Ebben szeretnénk most segítséget nyújtani, bemutatva Vasboldogasszony különböző arcait, karaktereit.

Nagypáliban - az arculati jellemzők tekintetében - hat különböző településrész különböztethető meg. Az eltérő karaktert hordozó területek lehatárolásában elsősorban a különböző területhasználatból adódó eltérő megjelenés játszik közre.

A beépített és beépíthető területek csaknem egésze lakóterület. A falu legrégebbi utcái alkotják a hagyományos lakószövetet, a település délkeleti felén kialakított lakópark pedig az új lakószövetet. A templom és környezete, a sportpálya területe, a temető, az ökövölgy egyedi használatú területek, sajátos elemekkel, nagy zöldfelületekkel. Sajátos karaktert képviselnek a szőlőhegyi területek a kis nyaralóépületekkel, présházakkal, szőlő- és gyümölcsültetvényekkel. A település lakott területein kívül több gazdasági telephely is található, ahol a megjelenést elsősorban a funkcionalitás határozza meg. A település egyéb, beépítésre nem szánt területein erdőségek, szántók, gyümölcsösök váltakozása jellemző.

- régi lakószövet
- új lakószövet
- egyedi felhasználású területek
- gazdasági területek
- szőlőhegyi területek
- beépítésre nem szánt területek
- ▨ kiemelt természeti, táji értékű területek

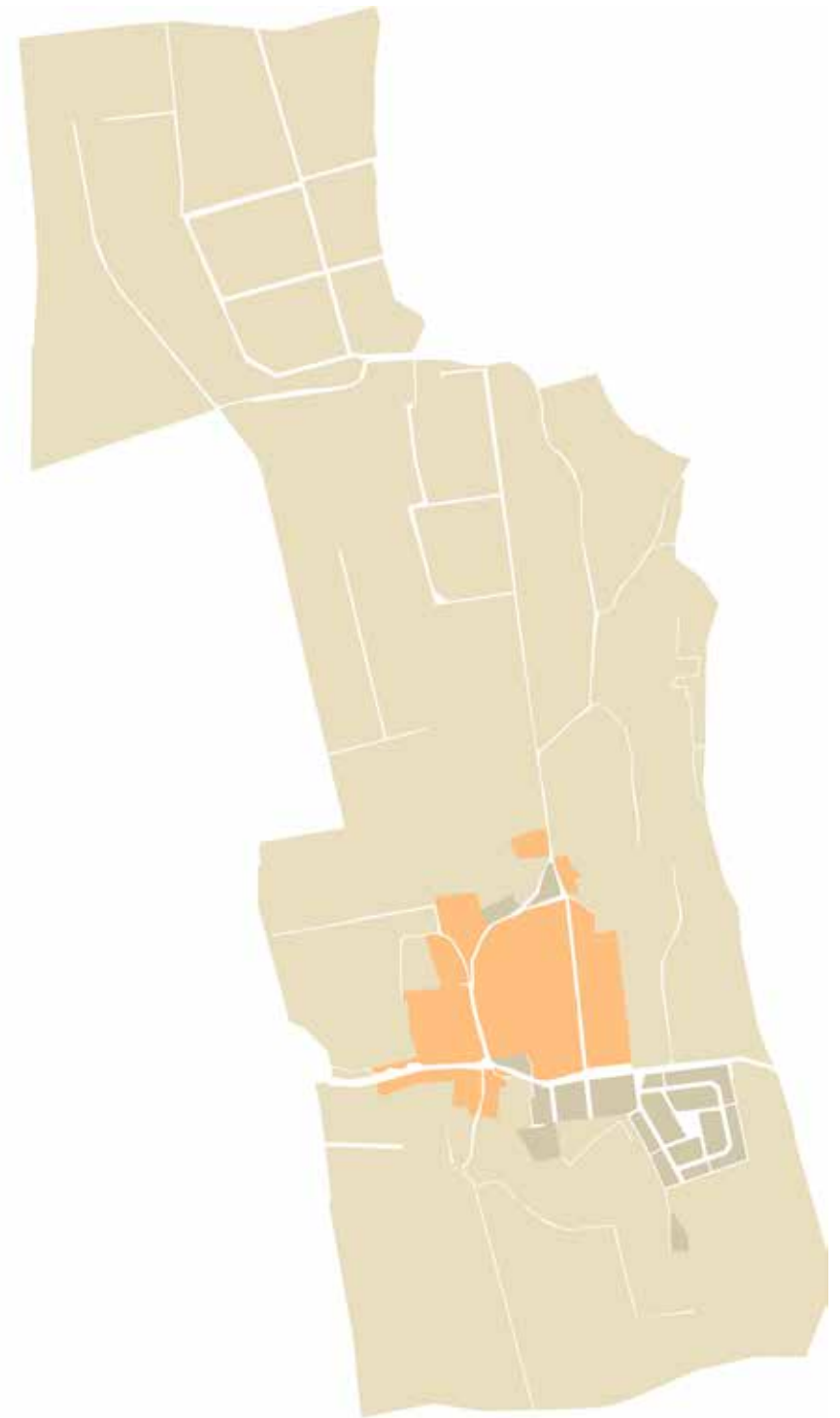

RÉGI LAKÓSZÖVET

A régi, hagyományos lakószövetbe sorolható a Mátyás király utca, az Arany János utca, a Petőfi Sándor utca, az Ady Endre utca és a Rákóczi Ferenc utca. E terület telkei még őrzik hagyományos falusi telekbeépítés jellegzetességeit, a hosszú, keskeny, nagy hátsó kerttel rendelkező telkek utcafrontjához közel áll a lakóépület, mögötte általában gazdasági épületek sorakoznak.

Nagypáli egy egyutcás településből, a mai Arany János utcából fejlődött ki. A 20. században épült be a Petőfi Sándor utca, a korábban mezőgazdasági művelésre használt területek felparcellázásával. Az épületállomány a település régi lakószövetében vegyes, jórészt 20. századi. Megtalálhatóak hagyományos építészeti jeleget mutató hosszú, egy traktusos parasztházak, ezek bővítésével létrejött, utcafrontra beforduló, földszintes, L alakú lakóépületek, a 60-as évek sátoztetős Kádár-kockái, és 80-as években divatossá vált tetőtér-beépítéses, nyeregvetős családi házak.

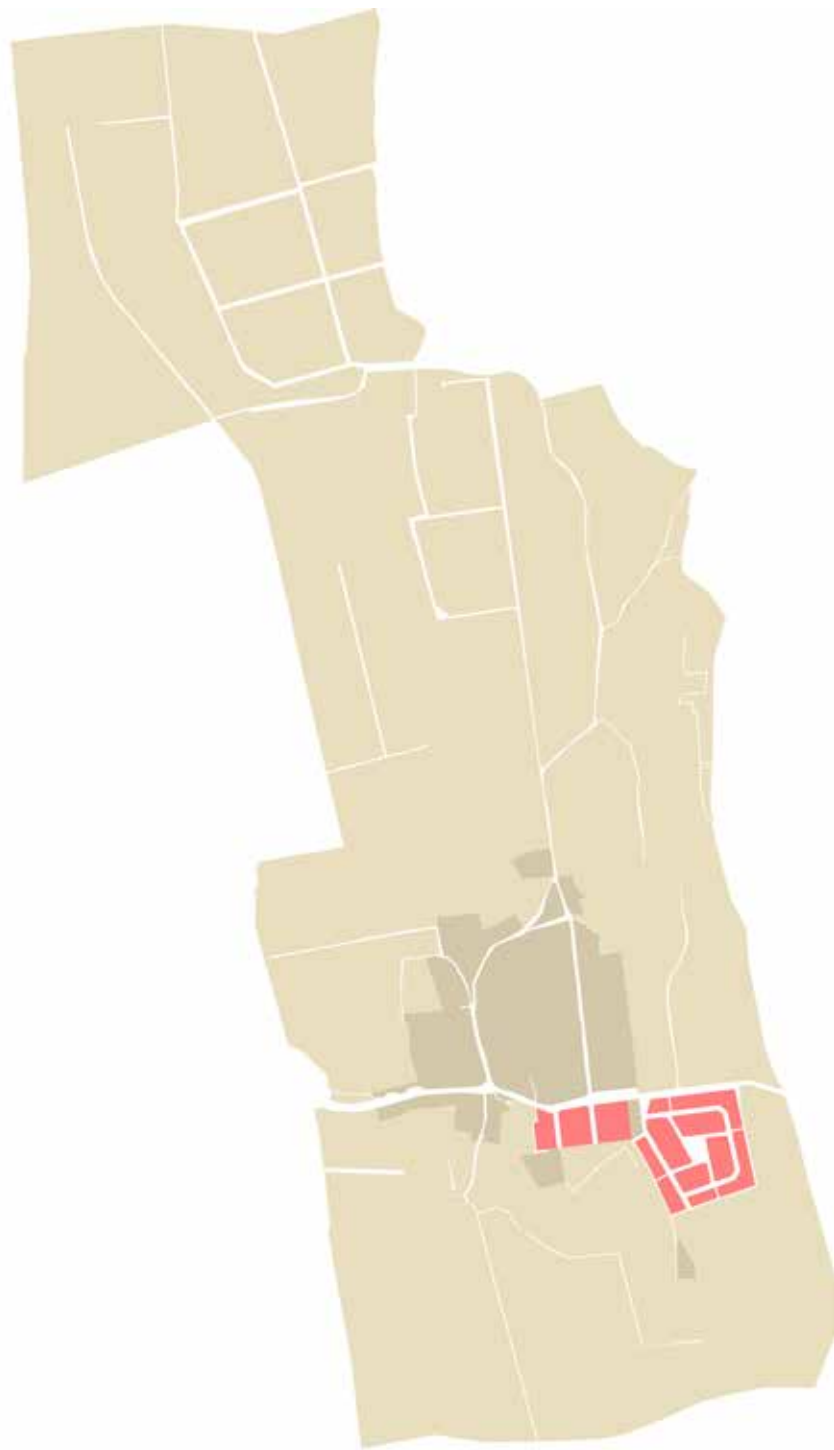
ÚJ LAKÓSZÖVET

Az új lakószövet, a település nyugati mintára létrehozott lakóligete a régi lakószövettől délkeleti irányban helyezkedik el. Egervár felől megközelítve Nagypálit e lakópark látványa fogadja az ide érkezőt.

A széles, szabályosan tervezett utcák - Vörösmarty Mihály utca, Berzsenyi Dániel utca, Jókai Mór utca, Gyöngyvirág utca - egy közpark köré szerveződnek. A telekosztás a megváltozott telekhasználatot mutatja: szélesebb, rövid telek jellemzőek, melyek kisebb udvarai, kertjei a kikapcsolódást szolgálják, gyümölcs, és zöldségtermesztésre nem alkalmasak. A falusi életet ma a csend és nyugalom miatt választják a beköltözők. Nem helyben, falusi gazdálkodásból tartják fenn magukat, hanem a közeli városokba ingáznak dolgozni, így a lakóteleken nincs szükség nagy földterületre.

Az új lakószövet épületei változatos formavilágúak, ám közös bennük, hogy magastetővel épültek, oldalhatáron, esetleg szabadon álló telepítéssel, és magasságuk egységes, földszintes, vagy tetőtér-beépítéses.

A formai kavalkád mellett az anyaghasználat és a színek is változatosak. Az egységes fasorok és rendezett utcák azonban összeszedett hatást mutatnak.

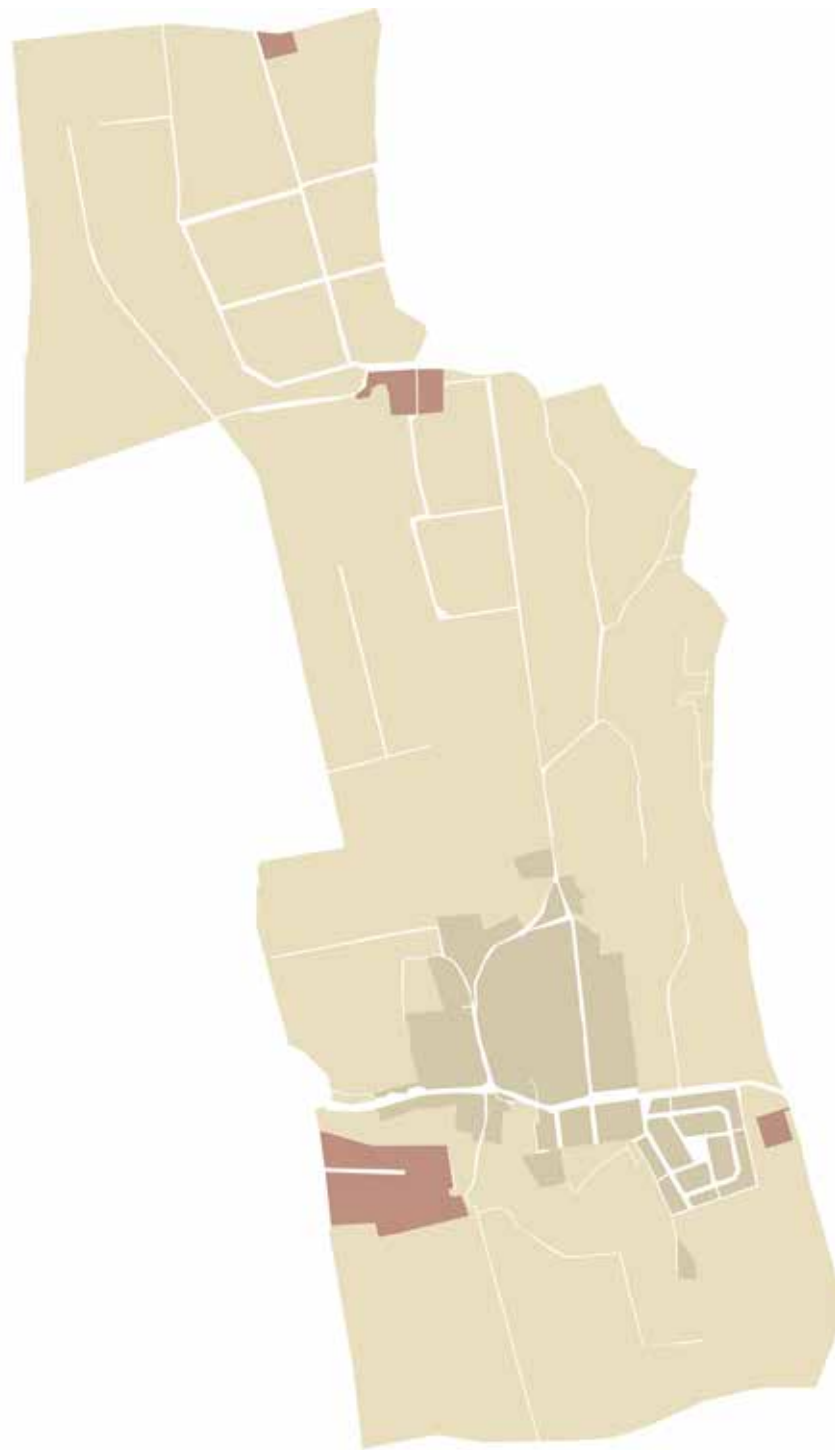

EGYEDI TERÜLETEK

Az egyedi felhasználású területek a falu azon részei, amelyek speciális funkciók hordozói, így épületeikre, telekhasználatukra nem adhatóak olyan általános javaslatok, mint a lakóterületek esetében. Ide tartozik a templom és környéke, a volt iskolaépület telke, a temető, a sportpálya, az Integrált Községi Szolgáltató Tér és környezete, a napelem park, és az ökovölgy a Turisztikai Központtal és a megújuló Energiaforrások Innovációs Ökocentrumával. Ezen területek közös jellemzője a nagy zöldfelületi arány, és a kis beépítettség.

A temető és a templom helye az első kataszteri felmérések óta változatlan. A temető melletti telken üresen áll az egykori iskolaépület, a faluból a közeli Egervárra járnak át az iskolások, óvodások. A többi egyedi használatú terület az elmúlt évek, évtizedek fejlesztéseinek eredménye, a falu megújuló energiákhoz kapcsolódó stratégiájának részét képezik. Egyedi elemek jelennek meg az utcákon és újszerű építészeti arculattal tűnnek ki a gazdaságos energiafelhasználású középületek a hagyományos lakóépületek közül.

GAZDASÁGI TERÜLETEK

Nagypáliiban négy területen található gazdasági épületállomány. Ezen területek a lakóövezettől távol helyezkednek el, és tisztán gazdasági funkciót látnak el. Ennek megfelelően az épületek a gazdasági folyamathoz igazodnak, méretükben, felépítésükben, telepítésükben. Szabadonálló beépítés, általában nagyobb tömegű csarnoképületek jellemzőek, a használati szempontok szerint együttesbe komponálva.

Funkciókat tekintve a település gazdasági területén mezőgazdasági, élelmiszeripari és logisztikai telephelyek találhatók. A lakóterületektől nyugatra elhelyezkedő épületegyüttesben csirkeüzem és fátelep működik, keletre, a lakóliget szomszédságában pedig egy központot alakítottak ki szállítmányozási cégek részére. A külterületek északi részén fekvő két másik gazdasági épületegyüttes jelenleg nincs használatban, korábban terménytárolásra, sertéstartásra használták őket.

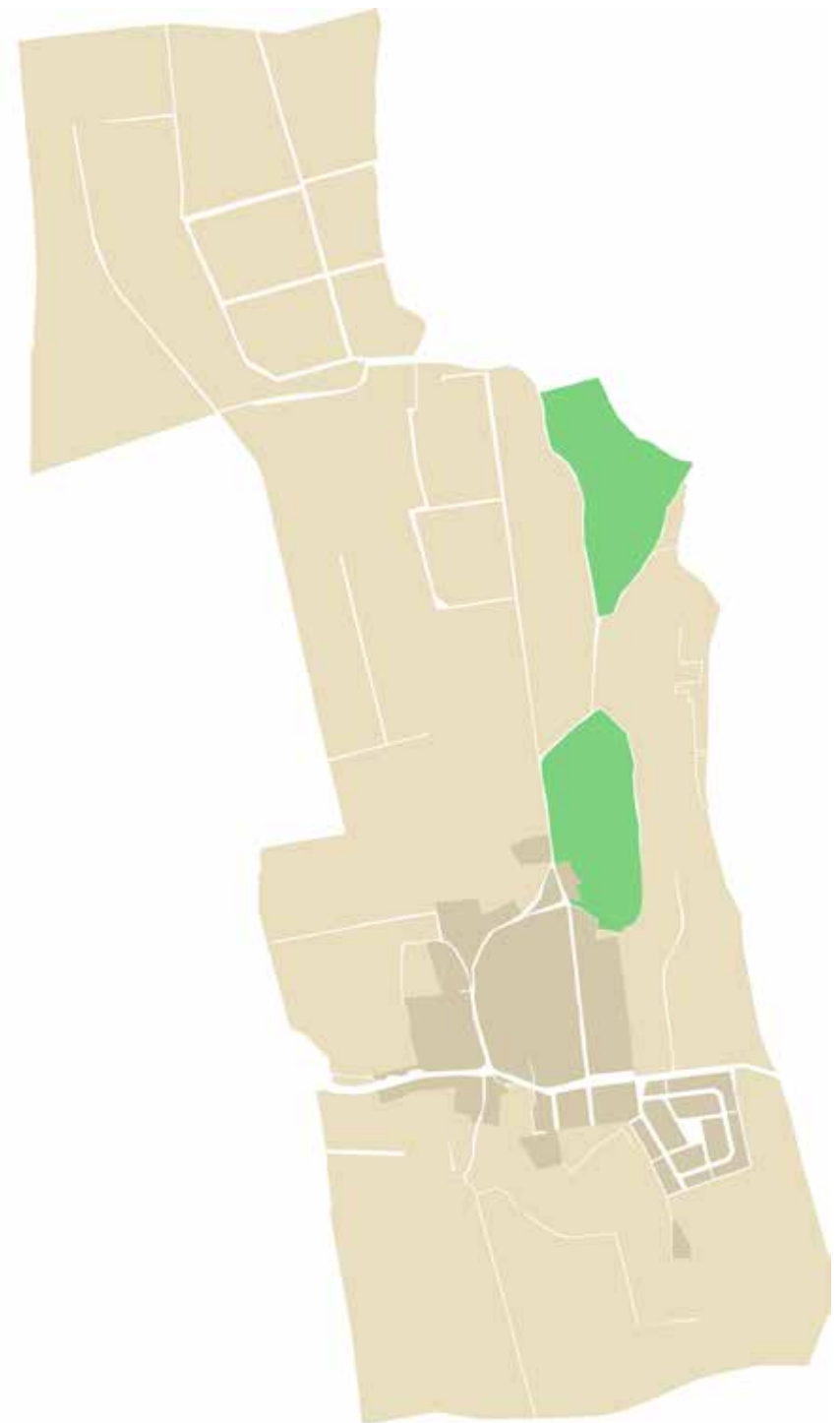

SZŐLŐHEGYI TERÜLETEK

A külterületeken a szőlőhegy mellett mezőgazdasági, természetvédelmi és a zalai vidéken nagy hagyománya van a szőlőtermesztésnek, borkészítésnek. Általános, hogy a falvak határában emelkedő napos lankák parcelláin pici présházak sorakoznak. A pár méter széles telkeken 1-1 ház áll, nagy részét jellemzően szőlőültetvények, gyümölcsösök, kisebb erdőfoltok és szántók foglalják el. A szőlőhegyi területeken a természet erős dominanciája jellemző az épített környezettel szemben.

Nagypáli két szőlőhegye – a Csippánhegyi szőlő és a Kettősi szőlő – a lakóterületektől északra kerül el. A terület telkeit a Petőfi Sándor utca folytatásában kialakult keskenyebb, szőlőhegyi út tárja fel. A szőlőhegyek meghatározó tájkarakterű területek; zoológiai, botanikai és ökológia szempontból is kiemelkedő értéket képviselnek.

A szőlőhegyi telkek jellemzően generációról generációra öröklődnek, folyamatosan átörökítve a gyümölcsstermesztésben, szőlészkedésben szerzett tapasztalatokat, helyi hagyományokat. Így ma is jellemzően ősi, e tájra jellemző gyümölcsfajtákkal találkozhatunk itt, mint például a parasztbarack, a berkenye, a naspolya, az árpád körte vagy a tüskés körte, illetve direkttermő szőlőfajták, mint a Noah vagy az Othello.

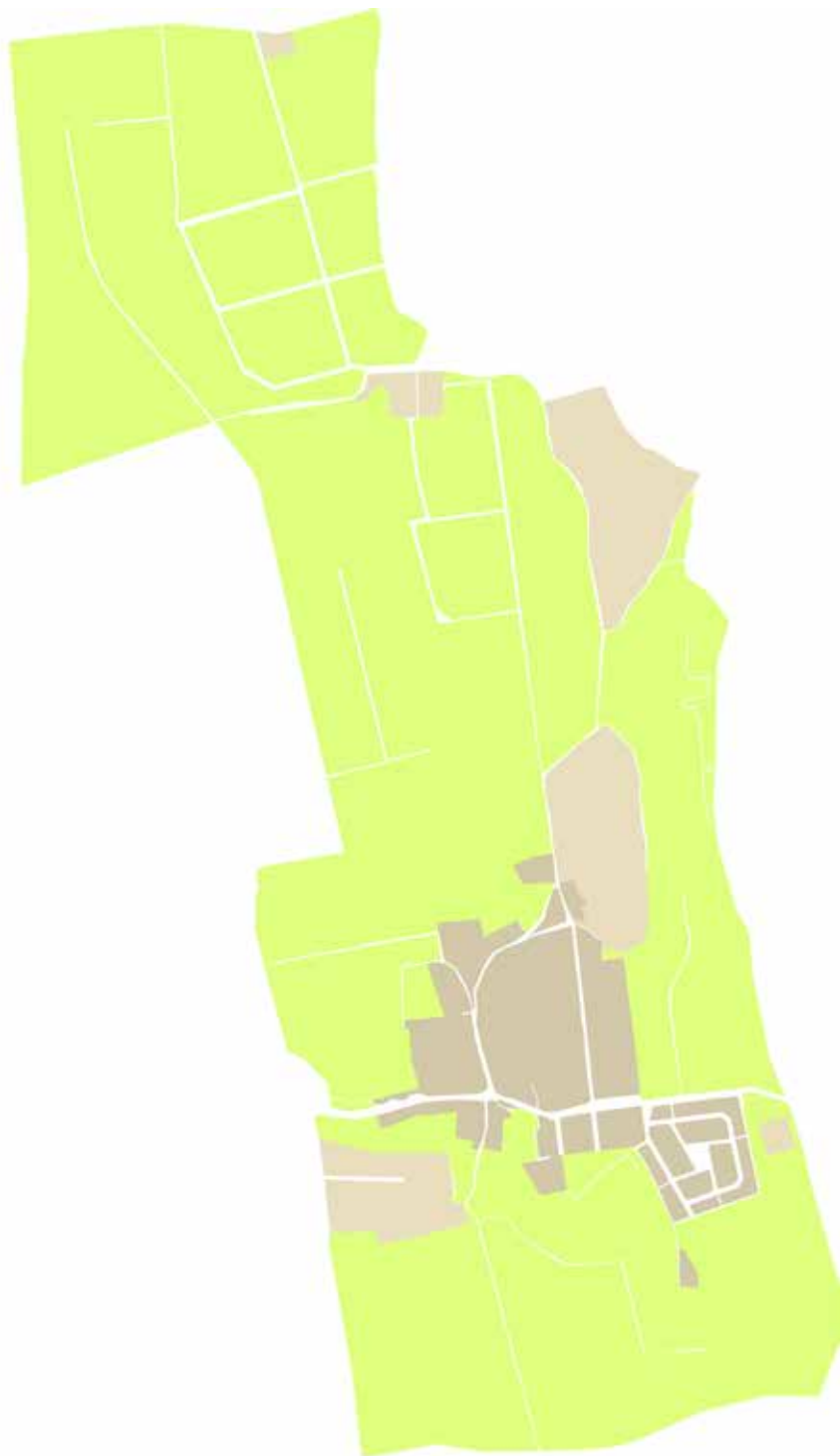
BEÉPÍTÉSRE NEM SZÁNT TERÜLETEK

Nagypáliiban négy területen található gazdasági épületállomány. Ezen területek A külterületeken a szőlőhegy mellett mezőgazdasági, természetvédelmi és erdőművelési területek jellemzőek. Itt az épületek elhelyezése nem, vagy csak igen korlátozott módon lehetséges.

Ezen területek legnagyobb részét mezőgazdasági célra hasznosítják, szántóként. A szántók közül még sok a történeti nevét őrzi. Ilyen például Cseri, Bükföldi, Rét melléki, Bujál, Közép dűlő, Kettős alja, Gyékényes, Felső telki.

A lakóterülettől északkeletre terül el egy 200 hektáros gyümölcsös, melyen almát és különböző csonthéjasokat, kajszibarackot, cseresznyét termesztenek. A lakóterületektől keletre pedig egy több hektáros területen japán energiafűzt telepítettek, mely része a megújuló energiákhoz kapcsolódó falufejlesztési programnak.

Nagypáli természeti értéktárát gazdagítja a Nagypáli-patak, mely a falun É-D irányban halad át. Az alapvetően kis vízhozamú patak csak nagyon erős esőzés esetén duzzad meg. A terület a Zala folyó vízgyűjtő területéhez tartozik, a Nagypáli-patak Zalaegerszegnél torkollik a folyóba.

ÉPÍTÉSZETI ÚTMUTATÓ

Az utcán sétálva sokat tanulhatunk a régi házaktól. Megfigyelhetjük a tájolásukat, ereszkilógásukat, díszítettségüket. Ihletet meríthetünk a kerthasználathoz

és kerítés kialakításhoz. Tartsuk szem előtt, hogy lakóházunk egy adott környezetbe illeszkedve épül, melynek részévé válik, együtt él és kommunikál vele. Ezért fontos, hogy a helyi jelleget figyelembe véve, annak jó oldalát erősítve alakítsuk ki álmaink házát. A következő oldalakon elsőként sorra vesszük a település különböző, már kialakult saját karakterrel rendelkező részeit, majd a teljes településre vonatkozó építészeti ajánlások kerülnek bemutatásra.

Házunk legfőbb értéke ne a mérete legyen, ha több hely marad a kertnek és a természetnek, akkor átmeneti tereinkből jobban élvezhetjük egy ilyen erdei környezetben. Lehetőség szerint használjuk a település tradicionális építőanyagait (tégla, fa, vakolat), hogy a régi nemesekhez illő módon álljunk be a sorba. Ehhez segítségül sétáljunk a településeken, és mutassuk meg építészünknek a nekünk tetsző megoldásokat mielőtt álmainkat konkrét formába ölteté közös előképek nélkül. Egyeztessünk a főépítéssel, tisztázva, hogy a területre érvényes előírások biztosítanak-e lehetőséget az általunk elképzelt épület megvalósítására!

RÉGI LAKÓSZÖVET

Ha Nagypáli lakóterületein építkezünk, igyekezzünk a tervezés előtt megfigyelni telkünk környezetét! Mi a közös a szomszédos épületek telepítésében, a telkek kerthasználatában? Milyen tetőforma, mekkora tömeg, milyen épületmagasság jellemző?

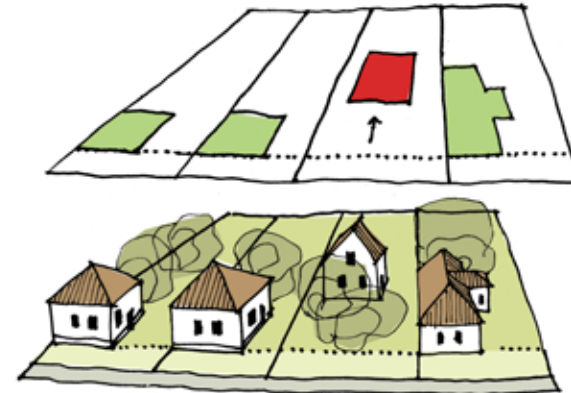
A hasonlóságok, egységes jellemzők teszik az utcaképet rendezetté, nyugodttá. Ha az épületünk kialakításakor az egyediség mellett a meglévő környezetbe való illeszkedésre is törekszünk, megőrizhetjük Nagypáli falusias, harmonikus arculatát.

TELEPÍTÉS

A régi lakószövet területén a családi házak helyzete általában oldalhatáron álló. Két jellemző beépítési móddal találkozhatunk. Az Ady Endre út, és az Arany János út egyes szakaszain az utcavonalra kitolt, előkert nélküli házak jellemzőek. A Kerítés mögötti előkertek ebben az esetben nem tervezhetők, az eredeti vonalvezetést kell követnünk. Ahol ez a rendszer felfedezhető, javasoljuk folytatását, mellyel a karakteres utcaképet őrizhetjük meg. Igazodjunk a kialakult beépítéshez!

A Petőfi Sándor utcában is megmaradt szakaszosan ez a zárt beépítési forma, de az idők folyamán megváltozott telekhasználat előhívta az előkertes megoldást. Az igényelt magánszféra kialakítása itt nem zárt kerítéssel oldódik meg, hanem az épület kerül hátrébb 4-5 méterrel az utcától. A telken először egy díszkert vagy előkert kap helyet és utána következik maga az épület, de mindig hangsúlyosabb a hátsó udvar mérete, mint az előkert!

Az épületek telepítése az elő- és oldalkert vonalához igazodó legyen!

ÉPÜLETMAGASSÁG

Nagypáliban régi lakószövetében földszintes és tetőtérbeépítéses családi házak jellemzőek. Új ház esetén ne építsünk a környezetétől jelentősen eltérő magasságú épületet! Ha bővítjük házunkat, további helyiségek, szobák kialakítására elegendő lehet egy jól szervezett tetőtér, vagy a földszint bővítése az udvar felé.

TETŐHAJLÁSSZÖG

A tető az épületek meghatározó eleme, gazdagítja az utca karakterét. A lakóterületeken minden ház magastetővel épült. A jellemző tetőhajlásszög a cserépfedéshez ideális, 35-45° közötti. Ne építsünk ettől jelentősen eltérő, különösen ne lapostetős épületet!

35-45°

~25°

~55°

Igazodjunk a környéken kialakult épületmagassághoz és tetőhajlásszöghöz!

Törekedjünk egyszerű, tiszta formákra, visszafogott épülettömegekre, tetőformákra!

ÉPÜLETTÖMEG

Házunk tömege ne legyen túltagolt, elaprózott, kerüljük a felesleges síktöréseket! Törekedjünk kompakt forma kialakítására, mert ez nagyban hozzájárul a házfenntartás költségeinek alacsonyan tartásához.

Az átgondolt, komplexen megtervezett alaprajz egyszerű formával is képes világos, élhető otthont varázsolni nekünk.

TETŐFORMA

A régi lakószövet utcáiban a házak tetőformája utcaszakaszonként változik. A földszintes, négyzetes alaprajzú épületek sátoztetővel, az utcára merőleges hosszúházak kontyolt vagy ormfalas nyeregtetővel, az újabb, tetőtér-beépítéses családi házak pedig általában egyszerű nyeregtetővel épültek.

A túlságosan bonyolult tetőformák nem jellemzők és kerülendő! Új épület építéskor a környezethez illeszkedő tetőformát és tetőhajlásszöveget válasszunk!

ÚJ LAKÓSZÖVET

Nagypáli új lakószövege, a lakóliget kertvárosias hangulatú. Itt sokkal nagyobb szabadságunk van házunk kialakításának tekintetében, mint a régi lakószövet területén. A nagy szabadság felelősség is, hiszen az újonnan beépülő rész lesz korunk lenyomata a településen. A terület üresen álló telkeinek beépítésénél meg kell őrizni a harmóniát a tájjal és a közterületekkel, egységes kerítésvezetéssel az előkertek gondozásával.

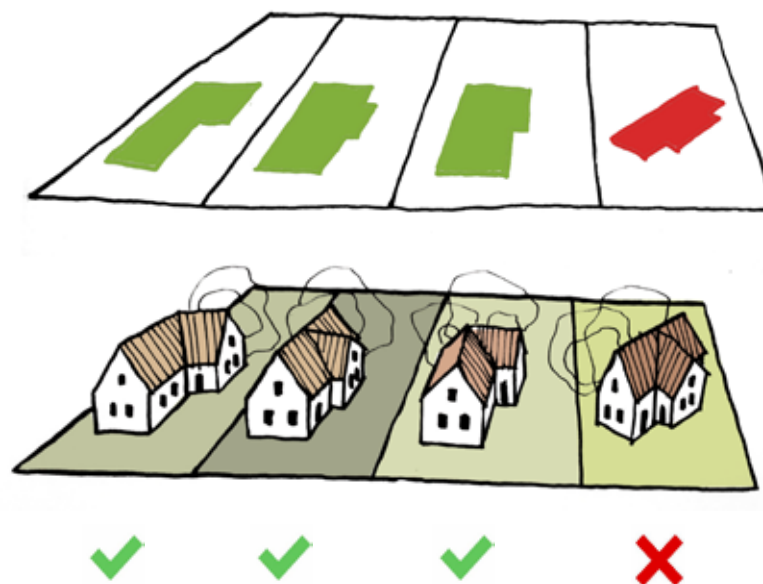
TELEPÍTÉS

Az utcaképet az épületek elhelyezkedése alapvetően meghatározza. Az épületállomány változatossága ellenére, az azonos előkerttel rendelkező épületek sora rendezettséget mutat. Az előkert vonalával illeszkedjük az utcában kialakult általánoshoz!

Figyeljünk meg a telepítési irányokat! A házak jellemzően a telek oldalhatáraival párhuzamosan állnak. Ne bontsuk meg ezt a rendet, igazodjunk a környezetünkhöz!

ÉPÜLETTÖMEG

A kevesebb néha több! Egyszerű, tiszta formákra, átgondolt és visszafogott épülettömegekre törekedjünk! Ne legyen házunk túltagolt, elaprózott, kerüljük a felesleges síktöréseket! Az egyszerűbb tömegű házak általában könnyebben felépíthetőek, és könnyebben fenntarthatóak.

Igazodjunk a
környéken kialakult
telepítési irányokhoz!

ÉPÜLETMAGASSÁG

Az új épületek magassága se térjen el a településrészen megszokottól. Az egyes épületrészek magasságának megválasztásakor vegyük figyelembe a környező házak kilátási-rálátási viszonyait, igyekezzük megővni a már megépült házak udvarának intimitását.

TETŐFORMA, TETŐHAJLÁSSZÖG

Kerüljük a sok felépítménnyel, töréssel tagolt bonyolult tetőformákat! Kerüljük a túl alacsony, vagy túl magas tetőhajlásszöget, melyek a magyarországi tájaktól idegenek. Ne építsünk lapostetős lakóépületet!

**Törekedjünk
egyszerű, tiszta
formákra, visszafogott
épülettömegekre,
tetőformákra!**

EGYEDI FELHASZNÁLÁSÚ TERÜLETEK

Ezen területek speciális funkciók hordozói, így megjelenésükben, kialakításukban a lakóterületektől eltérő területekként jelennek meg. A templom és környezete, a sportpálya, a temető, és az ökövölgy mind sajátos megjelenésűek. Ezen területeken az eltérő speciális területfunkciók okán egységes jellemzők nem állapíthatók meg, ám az megállapítható, hogy a gondos építészeti megformálással, minőségi munkával kialakított építészeti elemek nem csak az egyedi használatú területek, hanem a teljes település rendezett, kedvező képét segítik elő.

Igyekezünk megőrizni ezen területeken a nagy zöldfelületi arányt és törekedjünk a minőségi anyagok használatára!

Bátran alkalmazzunk egyedi építészeti megjelenést!

**Bátran alkalmazzunk
egyedi, igényes
építészeti megjelenést!**

GAZDASÁGI TERÜLETEK

A gazdasági területeken az épületek elsődleges alakító tényezője a funkcionalitás, a használati igényeknek való megfelelés. Éppen ezért, a különböző gazdasági funkciókat ellátó épületek jelentősen eltérőek lehetnek.

Manapság az ipari épületek jellemzően vázas csarnoképületek, igazodva a befektetői és a funkció által megkívánt igényekhez. Ne feledjük azonban, hogy ez nem csupán lerakat, hanem kirakat is egyben: hozzátartozik a cég arculatához. A településkép oldaláról tekintve pedig a „vizuális környezetvédelem” itt sem elhanyagolható szempont. Nem mindegy, hogy ipari épületeink telepítése, megjelenése hogyan illeszkedik a természeti környezethez. Fokozottan igaz ez abban az esetben, ha fontos kilátópontokról rálátás biztosított a területre. Ha a település belterületi, beépített szövetéről van szó, fontos a helyi építészeti arculathoz való illeszkedés is. A „vizuális környezetvédelem” a gazdasági épületeknél sem elhanyagolható szempont. Nem mindegy, hogy az állattartó vagy tároló, épületeink telepítése, megjelenése hogyan illeszkedik a természeti környezethez. Jó, ha van formai racionalizmusa és aránya.

TELEPÍTÉS

Új épület elhelyezésekor vegyük figyelembe a táj hangulatát, arányait, illeszkedjünk az adott terephez, ne a tájat igazítsuk saját elképzeléseink szerint!

Gazdaságunk telepítésekor figyeljük meg a domborzati adottságokat. Ne építsünk kiugró, kimagasló helyen!

A már meglévő gazdasági épületek esetlegesen kedvezőtlenül telepített, tájképet zavaró épületeinek, építményeinek tájba illesztése növénytelepítéssel, fásítással megoldható.

ÉPÜLETTÖMEGEK

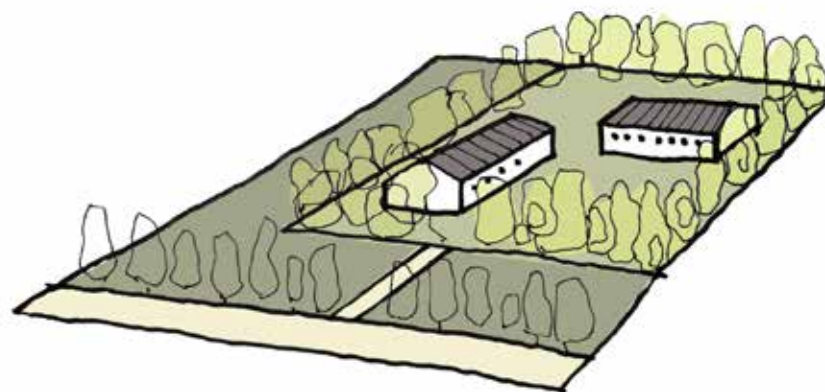
Ajánlott az egyszerű tömeg, nagyobb épület esetén tagolása, akár több kisebb épületre szétbontása.

SZÍN- ÉS ANYAGHASZNÁLAT

A nagy tömegű gazdasági épületek minőségi anyagok használatával, a nagy felületek tagolásával széppé varázsolhatók.

Részesítsük előnyben a természetes színeket, anyagokat! A természetestől eltérő, élénkebb színeket csak kis felületen, figyelemfelkeltés céljából alkalmazzuk!

**Tagoljuk a nagy
tömegű épületeket!!**

SZŐLŐHEGYI TERÜLETEK

A szőlőhegyek kis prэшázai a zalai táj sajátos elemei. Fontos, hogy a szőlőhegyi területekre elsősorban ne üdülőterületként, hanem szőlő- és gyümölcsstermesztésre alkalmas területként tekintsünk, s elsősorban az ehhez kapcsolódó épületek jelenjenek meg a tájban.

TELEPÍTÉS

A lankás domboldalakon házunkat illesszük a terepre! Úgy telepítsük, hogy nagy tereprendezésre – földkitermelésre és feltöltésre - ne legyen szükség.

Az épületeket minél közelebb helyezzük el az úthoz, hogy könnyen megközelíthető legyen, és a lehető legkevesebb burkolt felületre legyen szükség!

A párméter széles telkeken különösen ügyeljünk arra, hogy igazodjunk a környezetünkhöz, ne építsük házunkat túl közel a szomszédos épületekhez, ne akadályozzuk azok megközelíthetőségét.

ÉPÜLETTÖMEGEK

A szőlőhegyek tradicionális épületei keskenyek, egy traktusosak, földszintesek voltak. Figyeljük meg a még álló régi prэшházak magasságát, arányait, s új épület építéskor igyekezzünk azokhoz alkalmazkodni!

ANYAGHASZNÁLAT, RÉSZLETEK

Törekedjünk természetes anyagok használatára, hagyományos építészeti megoldásokban gondolkodjunk! Az egyszerű formájú, fa nyílászárók alkalmazása, a történeti zsúpfedés felelevenítése, a homlokzatok fehérre meszelése mind jó döntés, ha szőlőhegyi házat újítnunk fel, vagy itt építkezünk.

**Törekedjünk
természetes anyagok
használatára!**

A TELEK NÖVÉNYZETE

A szőlőhegyi telkeken a szőlőtermesztés mellett gyümölcsfák telepítése általános. Törekedjünk az ősi, e tájra jellemző gyümölcsfajták ültetésére, kerüljük a tájidegen növények alkalmazását!

BEÉPÍTÉSRE NEM SZÁNT TERÜLETEK

A beépítésre nem szánt területeken elsősorban a mezőgazdasági művelés, az erdőségek, és a természetvédelmi tényezők játszanak szerepet.

A táj védelmében, csak indokolt esetben helyezünk el ezeken a területeken épületeket, építményeket.

A tervezés során kiemelten foglalkozunk az épület, építmény tájba illesztésével! Egyszerű, időtálló megoldásokban gondolkodjunk, törekedjünk a minőségi anyaghasználatra és az átgondolt építészeti részletekre.

A beépítésre nem szánt területek értékes természeti környezetében a növényzet megőrzése, a változatlan élőhelyi feltételek fenntartása szükséges. Tájképi értékük mellett ökológiai kapcsolatot, sok állatfaj számára menedéket jelentenek a patakot szegélyező és az út mentén látható fasorok, sövények.

**Kiemelten
foglalkozunk
az épület tájba
illesztésével!**

ÉPÜLETEKRE VONATKOZÓ ÁLTALÁNOS ÚTMUTATÓ

A teljes falu képét, karakterét meghatározó építészeti szempontokra az alábbiakban térünk ki. Ez településszövettől függetlenül érvényes minden meglévő, épülő házra. Ezen a szinten is fontos az építész bevonása, a szakmai segítség! Figyeljük meg a település hagyományos házait, azok arányait és hangsúlyait! Az építészeti nyelv – anyagok, szerkezetek változhatnak, viszont az épületek karaktere illeszkedjen a falu általános hangulatához!

HOMLOKZATKÉPZÉS

Az épületek homlokzatairól általánosságban elmondható, hogy nagy vakolt felületekkel rendelkeznek. A hagyományos formavilágot őrző házak utcai homlokzatán megjelennek nyíláskeretezések, párkánytagozatok. Jellemző díszítővilágot figyelhetünk meg a négyzetes alaprajzú, Kádár-kockának nevezett sátozott családi házaknál is, mely típus Nagypálban is gyakori. Az egyszerű tömegű, egyforma házakat általában díszítőfestéssel, vakolt textúrával tették egyedivé.

A házak korszerűsítésekor, külső hőszigetelés kialakításakor, vagy a nyílászárók cseréjekor ezen díszítések nagy része eltűnt, de néhány szép homlokzati díszítőelemet még felfedezhetünk, melyek inspirációt adhatnak saját házunk díszítéséhez.

Az épületnek nem csak utcai homlokzata van, fordítsunk figyelmet a szomszéd, és a kert felé nézőkre is. Az arányokra és hangsúlyokra figyeljünk! Erős építészeti elemekből csak keveset alkalmazzunk, de azt jó helyen, arányosan - ettől lesz házunk nem hivalkodóan karakteres.

**Házunk legyen
egyedi, de ne
hivalkodó!**

NYÍLÁSZÁRÓK

Az utcai ablakok és ajtók nagyban meghatározzák a házunk megjelenését és az utca karakterét is. Fontosak a jó arányok, az igényes anyaghasználat és az árnyékolás esztétikus megoldása.

Őrizzük meg a házak falusias karakterét, kerüljük a nagyméretű, osztás nélküli ablakok használatát! Egy-két régi házon még megfigyelhetjük a hagyományos, közel 2:3 arányú, kétfelé nyíló ablaktípust. Új ház építése esetén, a nyílászárók kiválasztásakor is legyen ez az egyszerű formájú ablaktípus a kiindulópont!

Kerüljük a redőnytokos árnyékolást, használjunk zsalugátért, vagy spalettát. Részesítsük előnyben a természetes anyagokat, a nyílászárók anyaga legyen fa, vagy ezt utánozó műanyag, fémkompozit.

Törekedjünk egyszerű formájú, természetes anyagú nyílászárók alkalmazására!

TETŐTÉRI BEVILÁGÍTÁS

Különböző típusú megoldások közül választhatunk, ha tetőtéri tereinket szeretnénk bevilágítani. Ajánlott tetősíkba illeszkedő tetőtéri ablakok alkalmazása, vagy kis méretű kiállásokban elhelyezett nyílászárók beépítése. Fontos tudni, hogy minél több ablaknyílást nyitunk a tetősíkban, annál erősebben melegszik fel a tetőterünk.

A vízelvezetés megoldásának lehetséges módját a tetőforma határozza meg. Ha túlbonyolítjuk a formát törésekkel, több esélyt adunk későbbi beázásnak, hiba lehetőségnek. Kerüljük a kutyaólokat, toronyszerű kiállásokat, vápákat, hózugot.

ANYAGHASZNÁLAT

Ne utánozzuk az anyagokat, használjunk mindig a funkcióhoz megfelelőeket. A régi típusú házak nagy százalékban természetes anyagokból épültek, kövessük mi is a példájukat.

Nagypáli hagyományos és újabb típusú épületei egyaránt vakoltak. Ne térjünk el ettől, viszont a későbbiekben tárgyalt színárnyalatokkal tegyük épületünket sajátossá, környezetébe illeszkedővé.

A vakolat felülete sima legyen, kis szemcsenagyságú anyagból készüljön. A lábazaton kerüljük a csempe jellegű burkolatokat, akkor se alkalmazzuk, ha azok természetes anyagúak. A lábazaton megjelenhet annak természetes építőanyaga – pl. terméskő, téglakövek – vagy levakolhatjuk, és a homlokzatnál sötétebb árnyalatú festéssel emelhetjük ki.

Használjunk természetes, újrahasznosítható anyagokat!

Szép részletekkel egészítik ki a vakolt homlokzatokat a fa anyagból készült látszó szerkezeti részletek - ereszalja, széldezka. A faanyag természetes árnyalatai, és a festett sötétebb színárnyalatok – zöld, kék – is harmonikus képet alkothatnak a vakolt falfelületekkel, viszont kerüljük a túlzottan rikító, világos színeket!

A tető héjalása készüljön kiselemes kerámiafedéssel. A fedés színe a kerámia valamely árnyalata legyen, ettől eltérni nem ajánlott! Ipari épületek esetén elfogadható más, a tájba illeszkedő anyag használata, de igyekezzünk mindenképpen időtálló, újrahasznosítható anyagokat használni!

SZÍNDINAMIKA

A színek hatnak az ember pszichikai és fizikai állapotára egyaránt. Ezen megközelítésen keresztül a színek és az épített, valamint a természetes környezet között szoros kapcsolat áll fenn. Kérjünk segítséget építészről, hogy házunk színe az utcaképet gazdagítsa és kiegészítse megjelenésével! Szép egységes képet érhetünk el egy épületen, ha monokróm, azaz egyszínű színskálát alkalmazunk. Itt a szín árnyalataival játszhatunk, de a mértékletesség határain belül. Fontos, hogy ha szélesebb színpalettát szeretnénk, ne használjunk 3 különböző színnél többet egy homlokzaton és törekedjünk arra, hogy az alkalmazott színek egymással színharmóniában legyenek. Ideális, ha a nagyobb felületekre kiválasztunk egy világos színt mérvadónak (a fehér egy árnyalatát) és a többit csak kisebb mértékben használjuk emellett.

monokróm színskála használata

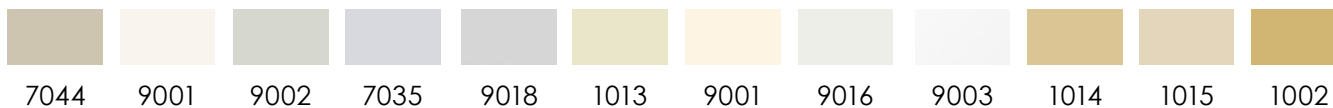

2-3 szín harmonikus alkalmazása

fehér vakolat és annak árnyékrajzolatai

Javasolt színpaletta homlokzatokra (RAL színkódokkal jelölve):

HOMLOKZATOK

Homlokzatokon törekedjünk a pasztell árnyalatok alkalmazására. Hagyományosan a falusi házakat fehérre meszelték. Használjunk mi is bátran fehéret, vagy színezzük mértékkel! Igazodjunk az épített környezet és a természeti környezet látványához. Ne díszítsük, ne színezzük túl - elég egy erős szín, egy erős karakteres anyag házunkra!

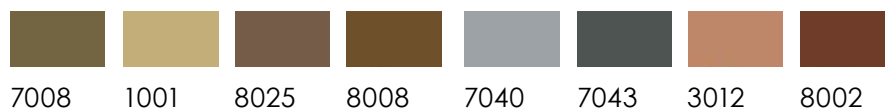
Egy szép színskálát nemcsak különböző színekkel lehet létrehozni. Például a fehér fal és annak árnyékrajzolatai szép színharmóniát adnak. Figyelembe kell vennünk az alkalmazott anyagok textúráját és az abból fakadó fény árnyék hatásokat, mivel azok díszítőelemként jelennek meg az épületen. Ilyenek a vakolat díszítések, kő felületek, fa burkolatok illesztésből fakadó dilatációk. Emellett törekedjünk a helyi épített környezet sajátosságait követni és abba illeszkedni. Mindenekfelett fontos, hogy az épület különböző egységeit egy egészként kezeljük, mert csak így hozhatunk létre a szemnek is tetsző építményeket.

BURKOLATOK, NYÍLÁSZÁRÓK

A homlokzatok nagyobb felületein használjunk világos színeket. Viszont a kisebb felületű szerkezeteket kiemelhetjük egy-egy erősebb színnel, mely harmonizál a homlokzatunk teljes képével. Például egy sötétebb barnára vagy kékre festett ablakkal, vagy az oromfalat lezáró deszkázat lazúros lefestésével.

Javasolt színpaletta burkolatokra, nyílászárókra (RAL színkódokkal jelölve):

TETŐ

A tető színének és anyagának megválasztásánál vegyük figyelembe homlokzatunk kialakítását is. Válasszunk helyi épített környezetre jellemző anyagokat, amelyek illeszkednek a falu látképének egészébe. Törekedjünk kisebb elemekből álló (pl. cserepes) fedési módokra, mivel azok fény-árnyék hatása szépen feloldja a tető egybefüggő felületét.

A színezési ajánlóban összegyűjtött színek kiindulásként szolgálnak otthonunk színvilágának kigondolásában. Az itt szereplő színek illusztrálják az intenzitásra, harmóniára vonatkozó javaslatainkat - természetesen más színek alkalmazása is megengedett, a javasolt mértéktartó összeállításokban.

modern betoncserép és részletei

bontott tetőcserép és faburkolat

Javasolt színpaletta tető fedésre (RAL színkódokkal jelölve):

KERÍTÉSEK, TÁMFALAK, KAPUK

Az építészeti arculatot az épületek mellett a kerítések is nagyban befolyásolják, leginkább azokon az utcaszakaszokon, ahol a házak előkerttel épültek.

A településen kis számban, de előfordulnak oszlopokkal tagolt, falazott, teljesen zárt kerítések. Ezek történeti értékkel bírnak, a korábbi zárt beépítés fennmaradt emlékei. Őrizzük meg, újítsuk fel ezeket a kerítéseket!

Új ház építése esetén pedig törekedjünk kevésbé zárt, áttört kerítés kialakítására, csak szakaszosan építsünk teljesen tömör kerítésrészeket. Az udvar intimitása növényzet telepítésével is megteremthető.

Részesítsük előnyben a természetes és minőségi anyagokat! A tömör részek, lábazatok, kerítésoszlopok javasolt anyaga terméskő, téglák, mely vakolt felületként is megjelenhet, az áttört részek pedig fából, vagy kovácsolt vasból készüljenek!

Áttört, növényzettel kombinált kerítéseket telepítsünk!

RÉSZLETKÉPZÉS

Házunkat részletei koronázzák meg. Figyeljük meg, és tanuljunk a régi házak részleteiből. Alkalmazzunk olyan anyagokat, melyek megjelennek a házon, vagy a kertben. Gondolkodjunk rendszerben, ne hagyjuk, hogy a túl sokféle tárgy, dísz és anyag gyengítse házunk és településünk karakterét!

Törekedjünk a hagyományos építészeti részletek újszerű alkalmazására, és az eredetiséget a mai kornak megfelelő igényes anyaghasználattal és részletekkel teremtsük meg!

Törekedjünk finoman megmunkált részletek létrehozására!

HIRDETÉSEK, REKLÁMTÁBLÁK

Az épületek és a növényzet mellett a hirdetések, cégtáblák megjelenése is része az utcaképnek. A túlméretezett, harsány színekben pompázó, töménytelen táblaerdő csupán elvonja a figyelmet és távol tartja az arra járó védtelen érdeklődőket. Nem szabad túlzásokba esnünk, itt a legjobban kifizetődő a kevesebb, de ízléses, visszafogott reklám, cégér. Induljunk ki épülethomlokzatunk arányaiból, méreteiből. Hol, hogyan hatna rajta vagy körülötte egy hirdetőtábla, vitrin vagy épp falra festett felirat. Csak egy erős karakterű színnel vagy anyaggal hirdessük termékünket. Míves, ötletes megoldásokban gondolkodjunk! Merjünk bevonni grafikust, építészre erre a célra. Gondolkozzunk hosszútávban, válasszunk olyan megoldásokat, melyek időjárás és UV állóak.

KERT, ELŐKERT, NÖVÉNYZET

Kertünk teremti meg a kapcsolatot a természettel; a pihenés, kikapcsolódás színtere. A növények növekedésével, visszahúzódásával minden évszakban más képet mutat. De a kert nem csak egy alkotás, hanem élőhely is egyben: változatos növényalkalmazással többféle élőlénynek biztosíthatunk életteret (például madárbarát kertek). A fajok, arányok, színek, stílus jó megválasztásával egész évben élvezhetjük kertünk szépségét.

Egy település, egy utca megjelenésében, arculatában a közterületről is jól látható elő- és oldalkert játszik nagyobb szerepet. Az előkert a legtöbb esetben az utcafrontról is jól látható; ilyenkor védelmi szerepe mellett a díszítés jobban előtérbe kerül. Rendezett, rendszeresen fenntartott előkertünkkel jó benyomást kelthetünk, hozzájárulunk utcánk megjelenéséhez, értéket közvetít. Előkertünk lehet zárt, ha forgalmas utcán lakunk; ekkor jól megválasztott fajokkal az út felől érkező porszenyezés mérsékelhető, és korlátozza a nem kívánt belátást.

A lakótelken a következőkben felsorolt növényfajokból ízléssel összeválogatva alakítható ki a virágos gyepek, néhány árnyékot adó (gyümölcs)fa, a széleken cserjék, virágok, a kerítést kísérő magasabb virágok vagy cserjesor, a nagyobb függőleges felületeket vagy kőfalat derítő kúszónövények, sziklai növényzet. A lakóházat, tornácot, falmélyedéseket cserepes dísnövények gazdagíthatják.

arany Sáfrány (*Crocus aureus*)

tulipánfélek (*Tulipa* sp.)

fehér nárcisz (*Narcissus poeticus*)

lila sáfrány (*Crocus vernus*)

estike (*Hesperis matronalis*)

jácintok (*Hyacinthus* sp)

oroszlánszáj (*Antirrhinum majus*)

kerti szarkaláb (*Consolida ajacis*)

kék nőszirm (*Iris germanica*)

TOVÁBBI SZEGÉLYVIRÁGOK ÉS KERTI VIRÁGOK A TELJESSÉG IGÉNYE NÉLKÜL

bugás lángvirág (*Phlox paniculata*)
árvácska (*Viola wittrockiana*)
búzavirág (*Centaurea cyanus*)
habszegfű fajok (*Silene* sp.)

porcsinrózsa (*Portulaca grandiflora*)
petúnia (*Petunia hybrida*)
nefelejcs (*Myosotis silvestris*)
körömvirág (*Calendula officinalis*)

kerti fátolyvirág (*Gypsophila elegans*)
kerti szegfű (*Dianthus caryophyllus*)
nárcisz félek (*Narcissus*)

KERTI DÍSZKÉNT HASZNÁLHATÓ FŰSZER-ÉS GYÓGYNÖVÉNYEK

rozmaring (*Rosmarinus officinalis*)

levendula (*Lavandula angustifolia*)

kerti ruta (*Ruta graveolens*)

bazsalikom (*Ocimum basilicum*)

KŐFALAKAT, TÁMFALAKAT ÉLÉNKÍTŐ NÖVÉNYZET

sziklai ternye (*Alyssum saxatile*)

borsos varjúháj (*Sedum acre*)

rózsás kövirózsa (*Sempervivum marmoreum*)

fehér varjúháj (*Sedum album*)

KERÍTÉST KÍSÉRŐ DÍSZCSERJÉK

mályva (*Hibiscus siriacus*)

tűztövis (*Pyracantha coccinea*)

galagonya
monogyna)

(*Crataegus* nyári orgona (*Buddleia davidii*))

GYÜMÖLCSFÁK ÉS CSERJÉK

Kertünkbe bátran telepítsünk gyümölcsfákat és cserjéket is: diót, kajsziбарackot, őszibarackot, mandulát, szilvát, meggyet, cseresznyét, almát, körtét, eperfát, szőlőt, fügét, málnát, piros ribizlit, egrest,ogyorót.

UTCÁK, TEREK

Az utcák, közterületek a település közös terei, rendezettségük a település lakóiról közvetít pozitív képet. E terek fontos elemei a közterületi bútorok, burkolatok, a hirdető, és információs táblák, és a növényzet.

FASOROK, NÖVÉNYZET

Ajánlott kétoldali fasor telepítése, hosszútávra tervezhető őshonos, magyar (nem tájidegen) fajtákból. Mindig nézzünk utána az adott fajta jellemzőinek, mikor mennyi törődést, gondozást igényelnek, milyen közökkel ültethetők. Általánosságban igaz, hogy kerítéstől nézve legalább 3 méterre ültessünk fát, cserjét 2 méterre. Fák közötti távolság alacsonyabb fajták között 5-6 méter, magas növekedésű fák esetén 6-10 méter. Légvezeték alá, valamint a légvezetéktől számított 3 méter távolságban 3 méternél magasabbra növe fa nem ültethető.

TOVÁBBI PÉLDÁK

madárberkenye (*Sorbus aucuparia*)
mezei szil (*Ulmus minor*)

kocsánytalan tölgy (*Quercus petraea*)

vadgesztenye vagy bokrétafa (*Aesculus hippocastanum*)

mezei juhar (*Acer campestre*)

magas kőris (*Fraxinus excelsior*)

BURKOLATOK, UTCABÚTOROK

Nagypáliiban a természetes, fa anyagú utcabútorok és információs táblák jellemzőek. Új elemek létesítése esetén a meglévőekhez illeszkedjünk! A természetes anyagok használatát részesítsük előnyben! A településen példaértékűek az egységes, fafaragással készített utcanévtáblák.

A település egy különleges közterülete a lakóligetben kialakított játszótér. Nem a szokványos elemekkel, hanem egy kisméretű, bejárható várral, és gombaházakkal alakítottak ki izgalmas játékteret a gyermekeknek. A terület a Magyar Urbanisztikai Társaság díját is elnyerte.

AJÁNLÓ FELSZÍN FELETTI BERENDEZÉSEK, MŰTÁRGYAK ELHELYEZÉSÉRE

Nagypáliban, a fejlődési irányokat figyelembe véve, különös figyelmet kell fordítanunk a berendezések elhelyezésére javaslatokat adó fejezetnek.

Ide tartoznak a napelemek, napkollektorok, klímaberendezések, világítótestek, antennák, mérőállások és egyéb gépészeti berendezések. Ezen elemek gondatlan elhelyezése a legszebb homlokzatot és faluképet is elcsúfíthatja. Mint minden részletet, ezeket is érdemes számításba venni már a tervezésnél. Javasoljuk, hogy utcafronti homlokzaton és az utcától számított 10m-en belül kerüljük a kültéri egységek, berendezések elhelyezését. Ha berendezésünk nem igényel napfényt, jó megoldásként szolgál egy esztétikus takarás, burkolat, amely a homlokzattal harmonizál.

A tetőre kerülő elemeknél javasoljuk, hogy azok ne nyúljanak a tetőszíkjánál 1 m-nél magasabbra, valamint, hogy dőlésszögük a tetőével megegyezzen. Kerüljük a hivalkodó, rikító színeket és textúrákat. A gépek működéséből fakadó zavaró hő- és zajhatásokat lehetőleg ne a járdákra, közterekre irányítsuk. Számítsuk ki jól szükséges igényeinket, a kültéri berendezések száma ehhez igazodjon.

napelemek követendő
elhelyezési módja

jó példa klímaberendezés
elhelyezésére

6

KÖVETENDŐ PÉLDÁK

E fejezet olyan már megépült példákat mutat be, amelyek egy adott, településképi szempontból fontos kérdésre adtak jó választ. A pozitív példákon keresztül elvek, és nem pontosan másolandó megoldások átadása a cél. Minden tervezési helyzet egyedi, mérlegelést, megfigyelést igényel.

Abemutatottpéldáktémájukbanjelentőseneltérőek,de mindegyikről elmondható, hogy tömegformálásuk, anyaghasználatuk és a kivitelezés minősége átgondoltságról, szakmai igényességről tanúskodik.

CSALÁDI HÁZ

NAGYPÁLI, MÁTYÁS KIRÁLY ÚT

Ez a Nagypáli régi lakószövetében álló családi ház szép példája annak, hogy egy visszafogott, egyszerű ház hogyan válhat egyedivé úgy, hogy környezetéhez is illeszkedik. A ház pasztell színűre vakolt homlokzata, cserépfedése, fa nyílászárói jól harmonizálnak a környező növényzettel, és a szomszédos házak színvilágával. A tömeg- és tetőforma egyszerű, a tetőhajlásszög is alkalmazkodik az utcában kialakult általánoshoz. A nyílászárók arányosak, ritmikus elhelyezésük kedvező utcai homlokzatot teremt. A ház környezete rendezett, a kert növényzete gondozott.

KORSZERŰ ÉS HAGYOMÁNYOS

SZENTENDRE

A ház a tradicionális hosszú házak mintáját követi, azonban mai életrendünknek megfelelően formálta át a tervező. A kis ablakok helyett nagy méretű nyílásokkal lehet összenyitni a házat a kerttel. A földszintet egy nagy lakókonyha-nappali uralja, a keleti utcai szoba - a hagyományos házak mintájára - kvázi tisztaszobaként működik.

Az építéshez jórészt természetes és újrahasznosított anyagokat használtak fel. A telken lebontott ház kő falazatából kőburkolat, faserkezeteiből bútorok készültek, a tető pedig bontott hódfarkú cseréppel fedett.

A kicsi kert egyesíti a hagyományos paraszti kertek és a dekoratív modern kertek jegyeit. Gyümölcsfák – füge, dió, alma, körte - adják a lombhullató, termő vázát a kertnek, ezt egészítik az örökzöldek - magyal, törpe bangita, babérmeggy, dérbabér, kecskerágó -, amelyek télen is zöld színfoltként jelennek meg.

képek forrása: <http://epiteszforum.hu/>

FALUSI TEREK ÚJRA GONDOLVA

NAGYKOVÁCSI

A Pest megyei Nagykovácsin ötletpályázatot hirdettek építész és tájépítész hallgatók számára. A sikeres terveket felhasználva a Budapesti Corvinus Egyetem Kert- és Szabadtértervezési Tanszéke formálta tovább, majd 2010-ben el is készült a beruházás.

A régi, szövevényes úthálózatot újragondolva, a mai forgalmi igényeknek megfelelően rajzolták át a régi úttest és patka vonalát. Cél volt a tér használatának újragondolása, gyalogosbaráttá tétele.

Itt helyezkedik el a település éke, a templom és a plébánia épülete. Előttük most burkolt, fákkal beültetett, csak gyalogosan megközelíthető teresedés alakulhatott ki.

PARASZTHÁZBÓLPANZIÓ

KARÁT-LAK, GERSEKARÁT

Gersekarát egyik panziója szép példája a parasztházak igényes felújításának. Az egy traktusos, hosszú épületet vendégházzá alakították. A lakóterekből hálószobákat, fürdőt, konyhát alakítottak ki, a kocsiszín pedig fedett terasszá vált.

A felújításkor megőrizték a ház tömeg- és tetőformáját, jó arányait. A homlokzat halvány sárga festést kapott, ami jól harmonizál a sötétebb, szürke lábazattal, a natúr fa színű nyílászárókkal, és a cserépfedés színével. A ház kerítése is szépen illeszkedik színeiben, anyaghasználatában a házhoz.

A kert kellemes, árnyékos, egyforma hangszínytel jelennek meg a fa, cserje és gyepszint növényei. Ahol szükséges volt, téglából alakítottak ki keskeny járdát, de alapvetően az ökológia az udvart. A párkányokat pedig a falusi porták legjellemzőbb virága, muskátli díszíti.

képek forrása:

Karát-lak vendégház

www.facebook.com oldala

SZŐLŐHEGY- REHABILITÁCIÓ

OSZKÓ

A Vas megyei Oszkó szőlőhegyén szállásépületek és pincék sorakoznak. A házak karbantartottak, a terület rendezett, hívogató. A sok éve működő HegypásztorKör érdeme ez, ők kezdték el a bozótos, elhanyagolt szőlőhegyet újra gondozni, és élettel megtölteni.

Ma a település programjainak, táboroknak, összejöveteleknek ad otthont a hegypásztorok több hektáros területe, melyen 4 új, de hagyományos építőanyagokból épült szállásépület, és több, környékbeli falvakban lebontott, itt pedig újraépített, hagyományos építészeti értékeket őrző gazdasági épület áll.

A régi házak természetes bája és az új épületek egyszerű szépsége összhangban van. Jó példa a terület megújulása a régi és az új harmonikus együtt élésére és egy közösség összefogásának hatalmas teremtő erejére.

képek forrása:
<http://gyuttmentfesztival.hu>

EGY MODERN CSALÁDI HAZ

AJKARENDEK

képek forrása:
[http://epiteszforum.hu/
ajkarendeki-majdnem-
passzivhaz](http://epiteszforum.hu/ajkarendeki-majdnem-passzivhaz)

IMPRESSZUM

KÉSZÜLT NAGYPÁLI TELEPÜLÉS MEGBÍZÁSÁBÓL,
a településkép védelméről szóló 2016. évi LXXIV . törvényhez
kapcsolódóan.

Nagypáli honlap címe: www.nagypali.hu
Nagypáli email címe: onkormanyzat@nagypali.hu
Nagypáli postai címe: 8912 Nagypáli, Arany János u. 26.
Telefon: 92/564-040
Polgármester: Köcse Tibor
polgármester email címe: onkormanyzat@nagypali.hu

Főépítész: Fülöp Tibor építész
főépítész email címe: ftebee@freemail.hu

KÉSZÍTŐK
Hagyományos Házépítő Kft.

SZERKESZTETTE: Bakos Judit Piroska
SZÖVEG: Füsi Zsófia, Bakos Judit Piroska
FOTÓ: Füsi Zsófia
ajánlott növények fotók forrása: www.wikipedia.hu

GRAFIKAI TERVEZÉS: Füsi Zsófia
A kiadvány készítése során felhasználásra kerültek a Lechner
Tudásközpont Területi, Építészeti és Informatikai Nonprofit Kft. által
biztosított ábrák, sablonok.

A kiadványra a szerzői jogról szóló 1999. évi LXXVI . tv. védelme alatt
áll.

Nagypáli, 2018.

